

„...A SZÖRNYŰ MAGYAR DRÁMA MÉG NEM ÉRT VÉGET...”

Részletek a Lengyel Írószövetség 1956. november–decemberi kongresszusának jegyzőkönyvéből

1956. november 29. és december 2. között egy időben tartotta kongresszusát a Lengyel Írószövetség és a Lengyel Újságíró-szövetség. A kongresszusok légkörét két esemény uralta: az októberi lengyelországi forradalmi változások, a párt 8. plénuma, amelyen szinte teljesen kicserélődött a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának Politikai Bizottsága és amelyen Władysław Gomułka lett a KB új első titkára (mindez ráadásul egy fenyegető szovjet katonai beavatkozás árnyékában), valamint a magyar forradalom és az ezt eltaposó szovjet agresszió. Az előbbi kapcsán a megtisztulás, a múlttal való gyökeres szakítás és az új szerepvállalás volt a cél, a másik esetben az intervenció elleni tiltakozás és a feltétlen segíteni akarás. Ez utóbbi kérdésben az írószövetségi kongresszuson az a Wiktor Woroszyłski játszott meghatározó szerepet, aki október végétől november 11-ig lapja, a *Nowa Kultura* különtudósítójaként Budapesten tartózkodott, és visszatérése után a *Nowa Kulturában* három folytatásban közölt MAGYAR NAPLÓ-ban¹ írta meg élményeit. Az újságírók között Marian Bielicki volt a főszerep, aki már október 27-én a magyar fővárosba ér-

kezett, és szinte fenntartás nélkül magáévá tette a forradalom eszméit. Lengyelországba való visszatérése után a *Po prostu* című népszerű hetilap hasábjain szintén három részben tette közzé beszámolóját A MAGYAR FORRADALOM címmel.² A két gyűlés együttesen és egymással összefogva igyekezett segítséget nyújtani magyar kollégáinak és az emigránsoknak.

Az itt közölt dokumentumválogatás – amely a megnyitót, a Magyar Írószövetség üdvözlő táviratát, valamint Maria Dabrowska rövidített beszédét és Wiktor Woroszyłski felszólalását tartalmazza, bepillantást enged a Lengyel Írószövetség kongresszusának eseményeibe; a későbbiekben remélhetőleg lehetőség nyílik arra, hogy mindkét szervezet kongresszusi jegyzőkönyveinek Magyarországra vonatkozó teljes részei megjelenjenek.

(A Lengyel Írószövetség és a Lengyel Újságíró-szövetség kongresszusainak gyorsírással készített jegyzőkönyveit az 1956-os Kutatóintézet munkatársaként, annak megbízásából végzett munkám során kutattam fel.)

Tischler János

A Lengyel Írószövetség küldötteinek VII. kongresszusa

Első nap, 1956. november 29.

JULIAN PRZYBOS ELNÖK: „A kongresszus elnöksége nevében szívélyesen üdvözlöm az itt összegyűlt kollégákat...”

EGY HANG A TEREMBŐL: Sürgős javaslat! Kérem, kollégák! Javaslom, hogy a magyar tragédia miatt adózzunk egyperces néma csönddel.

ELNÖK: Engedje meg, kolléga! Éppen ebben az ügyben kívánok szólni... Kongresszusunk üdvözlésére levelél érkezett a Magyar Írószövetségtől, a lengyel külügyminisztérium közvetítésével:

„Kedves Elvtársak!

Köszönjük Önöknek és a lengyel nemzetnek, hogy számtalanszor és folyamatosan bizonyosságot tettek rokonszenvükről hazánk iránt a szerencsétlenségben. Szeretnénk tájékoztatni Önöket a magyarországi eseményekről, ezért engedjék meg, hogy mellékeljük azt a levelet, melyet a Szovjet Írószövetséghez intéztünk. Töretlenül reméljük, hogy hamarosan felújíthatjuk kölcsönös kapcsolatunkat, és kérjük Önöket, kedves Elvtársak, fogadják szívélyes barátságunk kifejezését.

A Magyar Írószövetség Elnöksége nevében

Képes Géza, titkár”

(Hosszan tartó, szűnni nem akaró taps.)

[Ezek után felolvasták a magyar íróknak 1956. november 12-én kelt, a szovjet írókhoz intézett levelét, majd ismét az elnök vette át a szót. – T. J.]

ELNÖK: Kollégák! A szörnyű magyar dráma még nem ért véget. Együttérzéssel tekintünk az éppen csak most kezdődő második szakaszára. Messze még a megtisztító katarzis. Mindannyian egyet gondolunk erről a tragédiáról, szívünk egyféleképpen érez, akaratumk egy. A magyar nemzet felkelt az elnyomó zsarnokok, hóhérok és mindazok kormánya ellen, akik a halálba küldték a munkásosztály legjobb fiait, a magyar hazafiakat. Ezek a napok szabadjára engedték a borzalmas háborút, amelynek végét nem látni.

Fejet hajtunk azok előtt, akik nem estek térdre az elnyomók előtt, és a szabadság védelmében, az elnyomók által eltorzított szocializmus védelmében felkeltek ellenük, és életüket vesztették.

Kérem, kollégák, tisztelegjünk egyperces némasággal az elesettek emlékének.

(Az összegyűltek csendben felállnak.)

A kongresszus második napja, 1956. november 30.

MARIA DABROWSKA: Tegnap este néhány író társam élesen bírálta kongresszusunk elhalasztását. Mivel ez a főigazgatóság egyetlen olyan határozata volt, amelynek meghozatalában aktívan részt vettem, amelyért tehát részfelelősségem van, kötelességemnek érzem ennek az ügynek a tisztázását. [...]

A szeptember 24-i ülésén a főigazgatóság utasította saját elnökségét, hogy november első napjaiban szervezze meg a kongresszust. Megtárgyaltuk többek között a külföldi vendégek meghívásának ügyét. Akkor szót kértem, ami ritkán szokott megessni velem. Általában véve a külföldi vendégek meghívása ellen emeltem szót, mert ezt a divatot egy szomszédos ország tényezői által ránk erőszakolt divatnak tartom. Nincs olyan szokás, hogy egy szervezet rendes belkongresszusára soha ne hívjon meg külföldi vendégeket – hogy úgy mondjam – a keleti táborunkon kívül... Ezen túlmenően... ezek a vendégek rendszerint nem képviselték sem saját országuk, sem saját szervezeteik valóságos arcukat... Ebben a kérdésben véleményemet leszavazták... Viszont rögtön hangsúlyoznom kell, hogy... elhatározták, olyan valóságos embereket hívnak

meg, akik segítséget nyújthatnak nekünk, és visszatérésük után valóban harcunk igazi szándékait tárják fel. A meghívóknak névre szólóknak kellett volna lenniük... Elhatározták, hogy a Szovjetunióból Borisz Paszternakot, Olga Bergholzt és Pausztovszkijt hívják meg... Kongresszusunk elnöksége plenáris ülésünk ezen utasításait nem hajtotta végre... Nem küldtek névre szóló meghívókat, hanem a megfelelő alkotószervezetekhez intéztek meghívást, meghagyván nekik a döntést, hogy kik jönnek...

Éppen ez – legalábbis az én érzésem és értelmezésem szerint – torpedózta meg a kongresszus megtartásának lehetőségét a kitűzött időpontban.

Vasárnap, november 4-én – emlékeztetek mindenkit: ezen a napon történt a szovjet csapatok második bevonulása Budapestre – a főigazgatóság minden egyes tagja megtudta, hogy a Szovjetunióból a kongresszusra kijelölt két vendég Szurkov és Simonov. [...]

Számomra világos volt, hogy a szovjet csapatok második magyarországi beavatkozása után a helyzet Varsóban és az egész országban jogos és érthető okok miatt olyan lobbanékony, hogy – mint azt valaki képletesen mondta – már nem is egy szikra, hanem egy szentjánosbogár is elégséges, hogy megtörténjen a szerencsétlenség. Egy ilyen pillanatban az előbb említett vendégek nem szentjánosbogarak lettek volna, hanem mintha harckocsik tartózkodtak volna a teremben.

Nem a testvéri magyar ügyben elfoglandó álláspont miatti félelem, mert ilyen félelem Lengyelországban senkiben sem él, hanem az elemi önfenntartási ösztön, az elementáris szándék, hogy Władysław Gomulkát és a pártvezetést nemhogy béklyóba ne kössük, hanem ne vessünk lángra lobbanó taplót a lábaik elé, az elementáris politikai értelem parancsolta azon körülmények között, hogy a kongresszust elhalasszuk és külföldi vendégek nélkül tartsuk meg... Kollégák! Ha valaki a jelenlévők közül nem tudja, kik ezek a bejelentett vendégek, ha valaki Önök közül nem akarja tudni, milyen közvetlenül fenyegető volt november 4–5-én a helyzet, akkor – egyik új jelszavunkkal szólva – elszakadtunk a valóságtól, elszakadtunk nemcsak a mi valóságunktól, hanem a világ valóságától is. [...]

WIKTOR WOROSZYLSKI: Hétfőn, november 5-én Marian Bielicki és én rejtjeltáviratot küldtünk Budapestről a Lengyel Írószövetség Kongresszusának, amelynek másnap kellett volna megkezdődnie.³ Tájékoztattuk a kongresszust a magyar néppel folyó véres leszámolásról, a hősiesség harcról, amelynek tanúi voltunk. Kértük a kongresszust, támogassa az igaz ügyet.

Nem tudtuk, hogy a kongresszust elhalasztották, hogy felhívásunk nem fog eljutni a kollégákhoz.

Ma Maria Dabrowska asszony megmagyarázta, miért kellett ennek így történnie. Ha megengedik, még egyszer szólok erről az emelvényről.

Magyarországon nemcsak az agresszió és a népirtás gáztettét követték el. Magyarországon a népi felszabadító mozgalom széttiprásának borzalmas gáztettét követték el, mégpedig annak a hadseregnek az erővel, amelyet tíz-egynéhány évvel ezelőtt felszabadítóknak neveztek, és amelyet csak egy bűnöző vagy egy örült ítélhetett ilyen szörnyű szerepre.

A megvetést és a gyűlöletet a sötétszürke köpenyes katonák fejére irányították – valakinek még borsosan meg kell majd fizetnie ezért! Bárcsak az igazi bűnös lenne az a valaki!

Nem tudom, hogy bárki képes lesz-e megfizetni a Budapesten agyonlőtt szocializmusért, az embertelenségtől és hazugságtól mentes igazi szocializmusba vetett remé-

nyért – mert csak ezt, a szabadságot, a függetlenséget és az igazi szocializmust kívánta a magyar nemzet, amelyet a leírhatatlan szenvedés örvényébe taszítottak.

Ebben a szenvedésben helye van még különböző reményeknek, de a szocializmus-hoz fűzött reményeknek helye már nem lehet. A legyőzöttekre most a legundorítóbb rágalmakat és szidalmakat szórják. Reakcióról, fasizmusról, fehérterrortól beszélnek. Mindez tiszta hazugság.

Igen, láttam Budapesten az antikommunizmus felemelkedő hullámát. Az antikommunizmus mindazonáltal nem ellenforradalom ott, ahol a kommunizmus nevét iszonyatos elnyomó rendszer viseli, ahol vörös csillaggal pecsételik meg a nemzetárulást, ahol a párt a legjobb saját erőit pusztítja el, és üldözi az összes más demokratikus erőt.

A magyar forradalom antikommunizmusa nekem személy szerint nagyon fájdalmas, de semmi köze nem volt a társadalmi reakcióhoz. Egyetlen felkelő sem követelte a kapitalizmus helyreállítását vagy Horthy visszatérését. Szocialista demokráciát követeltek. Az ottani úgynevezett népi demokrácia soha nem volt demokrácia, és annál inkább nem az jelen pillanatban, amikor folynak a deportálások és a tömeges letartóztatások, amikor felrúgva saját kötelezettségvállalásukat, elrabolják a törvényes kormány tagjait, amikor a bábfigura Kádár János idegen tankok és géppuskák nyelvén beszél a nemzettel.

Csodálkozva olvastam a moszkvai *Lityeraturnaja Gazetában* a szovjet írók nyílt levelét a francia írókhoz. A levélnek a következő címet adták: LÁTNI KELL A TELJES IGAZSÁGOT. Valójában ez a levél az olyan gyalázatos hamisítások sorozatába tartozik, amelyek sajnos nem számítanak a ritkaságok közé a szovjet sajtó hasábjain. Például hitlerista tisztok százait szállító repülőgépekről írnak, amelyek állítólag Budapesten landoltak. El nem tudom képzelni, hogyan történhetett volna ez meg, amikor a repülőtereket egyfolytában ellenőrizte a megszálló szovjet hadsereg.

Említést tesznek abban a levélben állítólagos zsidóellenes pogromokról, Magyarországon nem voltak ilyen pogromok, ellentétben Oroszországgal, ahol néhány évvel ezelőtt dühöngött a hivatalos antiszemitizmus, amelyet a szovjet írók egyetlenegyszer sem ítélték el nyilvánosan. Végezetül azt írják, hogy a szovjet katonák Magyarországon emberek százezreinek életét mentették meg. Én erről semmit sem tudok. Tudom viszont, hogy legalább emberek tizezreit fosztották meg életüktől, közöttük sok nőt és gyermeket.

Nem áll módunkban megállapítani, miért írtak alá a szovjet írók ilyenfajta nyilatkozatot, kényszerítették-e vagy egyszerűen félrevezették őket.

Nagy sajnálattal olvastam a nyilatkozat alatt a neveket: Solohov, Pausztovszkij, Szergejev-Cenzkij. Hadd fejezzem ki őszinte sajnálkozásomat, hogy nem haboztak feláldozni kitűnő orosz írók tekintélyét egy tisztátalan politikai játék érdekében. Ez a játék sikert nem hozhat, ennek a tekintélynek romba dőlte, attól tartok, visszavonhatatlan.

Jean-Paul Sartre nyilatkozta nemrégiben: kényszerítve érzi magát arra, hogy megszakítsa kapcsolatait szovjet barátaival. Én nem követem példáját – ameddig nem tesz lehetetlenné számomra, fenn fogom tartani kapcsolataimat moszkvai barátaimmal és ismerőseimmel, erőmhöz mérten arra fogok törekedni, hogy folyamatosan megismerjék az igazságot Lengyelországról és más országokról, az igazságot, amelytől az eszközök illetlen felhasználása miatt még mindig el vannak szigetelve...

Oroszországban a hatalmas csalódások négy nehéz esztendejét éltem át, amely csalódások onnan való visszatérésem után megsokszorozódtak és elmélyültek. Mindazonáltal nem tudom elfelejteni, hogy találkoztam ott becsületes és tiszta emberekkel,

nem mondhatok le a hitről, hogy egyszer ők is szót kapnak majd, s nem tagadhatom meg tőlük bizalmamat és barátságomat. Továbbra is közel áll hozzám némely időszakok szovjet irodalma.

Bármilyen érten is még minket, nem törődöm bele, hogy a sztálinizmus iránti gyűlölet, a csalók és gyilkosok iránti gyűlölet az egész nemzetre, az egész országra kiterjedjen. De szintén a szovjet nemzet legjobb emberei iránt érzett baráti érzelmek nevében meg kell bélyegeznem azokat, akik ezt a nemzetet képviselik, gyalázzák nevét, és gyarapítják ellenségeinek számát.

Hangosan tiltakoznom kell az ártatlanul kiontott vér ellen, az eszme elárulása ellen, a nagyhatalmi sovinizmus agressziója ellen, a szocializmus és a béke zászlaja alatt elkövetett véget nem érő gyilkosságsorozatot ellen.

Néhány szót az unos-untalan hangoztatott úgynevezett államérdekről. Több- és többféle ideológia használta ezt a meghatározást, hogysem egyértelműnek tarthatnám, legutóbb pedig túl buzgón lengették ezt a saját józanságuktól megmámorosodott publicisták, hogysem a kifejezés rokonszenves lehetne számomra.

Ennek ellenére elismerem az államérdeket – úgy, ahogyan én értelmezem, vagyis egyszerűen mint általános össznemzeti érdeket.

Lengyel államérdek a háború elkerülése, talán a fennálló határok megőrzése is az, végül minden bizonnyal az olyan feltételek szavatolása, amelyek között fejlődhet és megerősödhet a szocialista demokrácia – a lengyel út a jobb jövőhöz. Az így értelmezett államérdekből az következik, hogy a szomszédos államokkal fenntartott kapcsolatok során az összeütközések csillapítására kell törekednünk, sőt bizonyos kompromisszumos elképzelésekre is. Ez bizonyára helyes dolog. De nekem az is helyesnek tűnik, hogy az államérdek megvalósítása nem lökhet bennünket a müncheni, vagyis a kisserű és rövidlátó politika vágányaira. Nem lökhet bennünket oda bizonyos imperialista törekvések elfogadásának politikája abban a reményben, hogy ezek bennünket el fognak kerülni. Nem követhetjük azt a politikát, hogy az agresszornak sorban oda dobjuk – koncként – az általa kiszemelt áldozatokat abban a reményben, hogy ez ki-elégíti étvágyát.

Mint ismeretes, a müncheni konferencia résztvevői által feláldozott Ausztria és Csehszlovákia nem mentette meg Európát Hitler további agressziójától. Marcel Déat azt kiáltotta: „Mourir pour Danzig – jamais!”, de a franciáknak így is meg kellett halniuk Párizsért és Toulonért.

Természetesen nem a diplomáciai kompromisszumok feladását javasolom. Tisztában kell lennünk azonban az engedmények határaival. És nem szabad olyan precedenseket teremteni, amelyek holnap ellenünk fognak fordulni.

Hogy Michalowski nagykövet⁴ az imént meghatározott típusú agresszió idején – amely pontosan olyan agresszió volt, amilyen bennünket is érhetett volna – támogatja azt az ENSZ-ben⁵ – ez nemcsak visszataszító, hanem meggondolatlan tett is, mert egy ilyen precedens után vajon lesz-e jogunk tiltakozni az agresszió ellen abban az esetben, ha mi is ilyen agresszió áldozataivá válunk? (Taps.)

A müncheni politika erkölcsi és politikai lefegyverkezés az agresszor előtt.

Ha elfogadjuk és támogatjuk a lengyel államérdekből következő tevékenységet, semmilyen müncheni politikát nem fogadhatunk el.

Szerettem volna beszélni még némely belső problémánkról, de az eddigi felszólalások arra készítetnek, hogy lemondjak bizonyos súlyos, meglehetősen káros problémák érintéséről. Egyetlen témára szorítokozom.

Lengyelországban megmaradt egy furcsa anakronizmus: a cenzúra. Nemcsak a Sajtóellenőrző Hivatalra gondolok, hanem mindenféle, időnként cenzori funkciókat betöltő szervekre.

Teljes ostobaság, hogy ma már lehetségesnek tartják a rádióhallgatók számára elérhetővé tenni az országban a Szabad Európa Rádió adásait, mindenütt kapható a teljes nyugati sajtó – másfelől viszont reszketnek a lengyel írók és újságírók eretnek tanaitól. Időnként éppenséggel tréfás dolgok történnek. Például az én MACYAR NAPLÓ-m első részéből a cenzor egyetlenegy mondatot törölt, nevezetesen ezt: „*Folytatás a következő számban.*” (Derűtség.)

Vajon államtitkot árult el ez a mondat? Vagy a rendszer alapjait ásta alá? Háborúra uszított? Nem, csupán annyi történt, hogy az előrelátó cenzor be akarta biztosítani magát a jövőre nézve.

Komolyabb dolgok is történnek azonban, például Leszek Kolakowski cikkeivel. Kolakowski korunk legalkotóbb elméi közé tartozik, talán nemcsak hazai vonatkozásban. Gondolom, eljön az idő, amikor büszkeséggel fogják emlegetni ennek a lengyel filozófusnak a nevét. Kolakowskinak azonban ma gyakorlatilag nincs megjelenési lehetősége. Világnézeti tárgyú cikkeit következetesen elkobozzák, és nincs erő, amely világhosszra tenné ezek előtt az emberek előtt az eljárás értelmetlenségét és ártalmasságát.

Ezt az emelvényt használom fel arra, hogy fennhangon tiltakozzam a cenzúrának, a sztálini középkor eme csökevényének a szabad gondolatot, a lengyel kultúra fejlődését megbénító működése ellen. (Taps.)

Talán megbocsátják, hogy nem irodalomról beszéltem, hanem politikáról, de még mindig olyan világban élünk, ahol a politika határozza meg az irodalom létezésének lehetőségeit. A politikai ügyekkel mindannyian együtt élünk, közösen kell boldogulnunk velük valahogyan. A szigorúan irodalmi gondokkal talán ki-ki maga, magányosan fog megbirkózni.

A *Nowa Kultura* munkatársai felhatalmaztak, hogy két javaslatot tegyek a lengyel írók kongresszusán.

Az első javaslat magyar barátaink lengyelországi meghívására vonatkozik: Lukács György és családja, Déry Tibor és családja, valamint minden olyan magyar irodalmár meghívására, aki ezzel a lehetőséggel élni kíván. (Hosszan tartó taps. Egy hang: a Szovjetunióban vannak! Tegnap vitték el Lukácsot!)

Azt gondolom, nem mindenkit vittek el. Okom van feltételezni, hogy közülük némelyeket tegnapelőtt egyelőre sikerült megmenteni.

A Lengyel Népköztársaság Alkotmányában benne foglaltatik a menedékjog. Meghívásunk természetesen éppen ilyen jellegű volna. Viszont azért, hogy ne ingereljünk bizonyos nemzetközi köröket, nem szükséges a „menedékjog” szót használnunk: beszélhetünk egyszerűen a magyar írók lengyelországi meghívásáról. (Taps.)

A második javaslat követeli a sajtócenzúra minden formájának haladéktalan felszámolását és az igazi sajtószabadság biztosítását a lengyel írók számára. (Hosszan tartó, ovációkkal kísért taps.)

Mindkét javaslat szövegét átadom az elnökség titkárságának azzal a kéréssel, hogy a napirend megfelelő pontján bocsássa szavazásra.

Végezetül mint a *Nowa Kultura* néhány nappal ezelőtt megválasztott szerkesztője, együttműködési szándékkal kívánok fordulni az összes kollégához, akiknek szerkesztőségünkkel szemben nincsenek politikai vagy erkölcsi fenntartásaik. Ez a kérés a katolikus írókra is vonatkozik. (Hosszan tartó, ovációkkal kísért taps.)

Jegyzetek

1. Wiktor Woroszylski MAGYAR NAPLÓ-ja magyarul is megjelent számozott formájában a Magyar Október Szabadsajtó kiadásában 1984-ben. Szerkesztette és az előszót írta Kraszó György.
2. Marian Bielicki naplója is megjelent magyarul, az *Életünk* 1992/3–4. számában.
3. A Woroszylski által említett, Budapestről küldött rejtjelezett távirat idevonatkozó része így hangzik:

„18 127. számú távirat

*Budapest, 1956. november 5. 21 óra
Szigorúan titkos! Gyorsan!*

A Lengyel Írószövetség Kongresszusához.

Üdvözlünket küldjük a tragikus, szabadságát hősiessen védelmező Budapestről.

Szemtanúi vagyunk annak, milyen véres harcot folytatnak a magyar nép ellen. Teljes egészében egyetértünk és együttérzünk a magyar írók november 4-én közzétett felhívásával [a Háy Gyula által fogalmazott, november 4-én reggel négy nyelven beolvasott felhívással – T. J.], akik egész idő alatt a demokratizálásért, a függetlenségért és a szocializmusért vívott harc első sorában haladtak.

Kérjük a Lengyel Írószövetség Kongresszusát, támogatassa jogos ügyüket.

Aláírták Bielicki, Woroszylski.

Kérjük, a fenti szöveget küldjék el a Lengyel Írószövetségnek és a Nowa Kulturának.”

Woroszylski és Bielicki a budapesti Lengyel Nagykövetség diplomáciai csatornáját használta az üzenet elküldéséhez. A távirat a Lengyel Külügyminisztériumhoz érkezett, onnan kérték továbbküldését az Írószövetséghez. A táviratot lásd: Tischler János: LENGYEL JELENTÉSEK, 1956. NOVEMBER 4–14. Valóság (XXXVI évf.), 1993/3. 90. o.

4. Michalowski nagykövet 1956-ban Lengyelország ENSZ-képviselője volt.

5. A lengyel ENSZ-képviselő a nemzetközi szervezet november 4-ről 5-re virradó plenáris ülésén szavazott a szovjet intervenciót elítélő amerikai határozat ellen a többi varsói szerződésbeli tagországhoz hasonlóan. Ugyancsak november 4-én Gomulka ezzel kapcsolat-

ban a LEMP országos pártaktívaülésén azt mondta, hogy „politikai realitáknak kell lennünk, és mindaz, ami Magyarországon történik, az ország belügye”.

A Lengyel Külügyminisztériumnak az ENSZ-beli szavazásra vonatkozó, a budapesti Lengyel Nagykövetséghez intézett rejtjeles távirata így szól:

„14 559. számú távirat

*Varsó, 1956. november 5. 13.20 óra
Szigorúan titkos!*

Willman [a budapesti lengyel nagykövet – T. J.]

Tájékoztatjuk, hogy állandó ENSZ-képviselőnk utasítást kapott, hogy az amerikai határozat ellen szavazzon a november 4-i rendkívüli ülésen. Álláspontja megokolásában képviselőnk a következőkkel érvelt:

1. *A Lengyel Népköztársaság kormánya támogatja minden nemzet azon jogát, hogy saját sorsáról döntsön és problémáit saját erejéből oldja meg.*

2. *A lengyel nemzet az első pillanattól fogva rokonszenvvel viseltette a szocialista demokrácia fejlődéséért küzdő magyarországi erők iránt, ezért kezdetül fogva segítséget nyújtottunk nekik.*

3. *Az akkori magyar kormány, sajnos, behívta Budapestre a szovjet csapatokat. A lengyel kormány itt most nem kívánja megítélni ennek a döntésnek helyességét. A kormány felhívására a szovjet csapatok elhagyták a magyar fővárost. Az új helyzetben, amikor szóhoz jutottak a terror eszközeit alkalmazó rendszerellenes erők, és Magyarország kormánya elveszítette uralmát a helyzet felett, új kormány alakult, amely áldozatot vállalva az Alkotmány által szavatolt rendszer védelméért, ismétellen segítségért fordult a szovjet csapatokhoz.*

4. *Az új kormány első teendői között a szovjet csapatok magyarországi állomásozásával kapcsolatos kérdések rendezését jelölte meg a Szovjetunióval történő megegyezés útján.*

5. *Ezért a lengyel kormány úgy véli, hogy nem kell megnehezíteni a magyar kormány számára a rend helyreállítását és a szovjet csapatok ott-tartózkodásával összefüggő kérdések rendezését.”*

A távirat szövegét lásd: I. m. 101. o